

MENGEN MADEN İŞÇİLERİ ÖRGÜTLÜ TOPLUM İŞ KAZALARI VE ZORBALIK

Tayfun GÖRGÜN
DİSK/DEV.MADEN-SEN
Genel Başkan Yardımcısı

Halen yaşamakta olan ve maden işçilerinin aileleriyle birlikte maruz bırakıldıkları zorbalık hepimizin gözleri önünde cereyan etmektedir. Kısaca aktaracağımız bu öykü aslında birçok yerde yaşamaktadır ve giderek de yaygınlaşma eğilimindedir. Olayımız özelleştirmenin sonuçlarına, mevcut yetersiz yasal hükümlere bile uyulmadığına, kamu mercilerinin yasa ihlallerine ilgisizliğine, çalışanların nasıl dışlanıp yok sayıldığına tipik bir örnektir.

Türkiye Kömür İşletmeleri (TKİ) tarafından işletilen Mengen/Gökçesu'daki linyit ocakları 1987 yılında özelleştirilerek Nurullah Ercan'ın farklı isimlerdeki şirketlerince işletilmeye başlandı. Bu şirketler birbirlerinin taşeronu olarak gösterilerek ayrıca çalış-

san işçilerden de göstermelik 25 taşeron oluşturularak karmaşaya boğulan işlemler yardımıyla muazzam bir kayıtdışı üretim ağı sağlanmıştır. Sigorta ve vergi yükümlülükleri ile işçi ücretleri aşağıya çekilmiş, çalışma saatleri uzatılmış, haftalık ve yıllık izinler kaldırılmıştır. Kazma ve kürek sapları, aydınlatmanın pilleri, çizmeler ve iş elbiseleri gibi bazı üretim gereçlerini işçilerin kendi keselerinden karşılama dönemi başlamıştır. Daha da önemlisi işçilerin yaşamını ya da organlarını yitirmesiyle sonuçlanan iş kazalarının olağanüstü artmasıdır. Bu tür iş kazalarında zabıtlara, kusurun hep işçilerde olduğu geçirilmektedir. Tıpkı 2000 yılı Kasım ayında yedi işçinin öldüğü kazadaki gibi. Özelleştirme sonrasında bu yeni çalışma koşul-

İşine uygun bir ücret, normal çalışma koşulları, sigortalarının yatırılması, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı asgari önlemlerin alınmasını isteyen işçiler, bu haklı talepleri karşısında hemen dışlanmakta, işten atılmaktadır.

larına karşı arayış içine giren madenciler 2001 yılı Haziran ayında DİSK / Dev. Maden - Sen. de örgütlendiler.

Ancak işveren sendikalaşmanın kalıcılığını ve diğer işçilere sıçramasını engellemekte kararlıydı. Ve hemen biri hariç tüm ocaklarını kapatıp işçilerin işine son verdiğini ilan ederek sendikalı tüm işçileri işten attı. "İşçilerin yasa dışı grev yaptığını ve ekonomik krizi" iddia ederek işçilerin alacaklarını inkar etti. İşçiler ise mahkemeye gitmek

ya da alacaklarını zorla almaktan başka mekanizma bulunmadığından çoğunlukla mahkemeye başvurdular. Aradan bir buçuk yıl geçmesine rağmen davalar henüz sonuçlanmamıştır. Zamanın uzaması nedeniyle bir kısım işçi davalarından vaz geçip işverenle anlaştı. Bu anlaşma, gerçek alacaklarının yüzde yetmiş beşinden vazgeçmelerine tekabül ediyor. Yasaların yetersizliği, Kamu mercilerinin ilgisizliği, davaların yıldırıcı uzunluğu karşısında işçiler direnmek isteseler de, dayanamayıp birkaç ay içinde teslim olmaktadır. Özelleştirmeyle mülkiyeti Nurullah Ercan'a geçen ocaklarda altı ayda bu işlemler bitirilmiş, işçi-

ler sendikasızlaştırılarak teslim alınmış ve ancak bundan sonra ocaklar yeniden açılmıştır. Mücadeleden vaz geçenler sendikadan istifa ederek ve geçmiş alacaklarının yüzde yetmiş beşinden vaz geçerek şimdi işlerine geri dönebilmişlerdir. Bu işlemlere direnen 100 kadar işçi direnmeye devam etmekte ve mahkemeleri de sürmektedir.

Mülkiyeti devlette kalan (TKİ'de olan) ve aynı işverence kira sözleşmesiyle işletilen Tuzlukaya ocağı bu süreçte hemen kapatılmamıştır. Çünkü kira sözleşmesi gereğince mücbir sebepler dışında ocak kapatılır ise sözleşme TKİ tarafından fesih edilir. İşveren bu pürüzü kitabına uydurarak aşmak için yine aynı gerekçeyi gösterdi. "İşçilerin yasadışı grev yaparak ocağın can ve mal güvenliğini tehlikeye düşürmüş olduklarını iddia ederek ocağı geçici süreli ve tedbir mahiyetinde kapattığını, işçileri ise ücretsiz izine çıkardığını" ilan etti. Tabi sendikadan istifa edene kadar ocağın kapalı kalacağı üzerine propaganda işverenin kullandığı bütün iletişim kanallarınca pompalandı.

Tuzlukaya ocağı 11 aydır üretime kapalıdır. Bu esnada hiçbir onarım, tadilat ve benzeri çalışma yapılmamıştır. Çünkü ocağın böyle bir gereksinimi yoktur. İşçiler 11 aydır SIFIR gelire, açlık ve yoksulluk tehdidi altında sendikal hakları için direnmektedir. Tüm diğer ocaklardaki işçilerin ve halkın gözü de bu işçilerin üzerindedirler. Çünkü bunların haklı çıkması,

işverenin zorbalığına boyun eğmemesi diğerleri için bir örnek olacaktır. İşverende bu nedenle bu ocağa özel bir önem vermiştir.

İşverenin zorunlu sebepler dışında ocağı kapalı tutamayacağı, kapalı tutmaya kalkarsa sözleşmesinin fesih edileceği güvencesinin de işe pek yaramadığı zamanla görüldü. Sendika ve işçiler en alt birimden başlayarak Cumhurbaşkanına kadar tüm kamu yetkililerine sözleşmenin yerine getirilmesi için defalarca başvuruda bulundu. Mahkemeler açıldı. Savsaklamanın sürmesi üzerine mitingler, çeşitli illerde basın açıklamaları, imza kampanyaları yapıldı. Sonuç alınmıyordu. Yürürlükte bulunan kira sözleşmesi gereğince ocağın derhal üretime açtırılmasını ya da akdin fesih edilerek yeniden ihaleye çıkarılması talebi Enerji Bakanlığınca aylarca görmezden gelindi. Bunun üzerine 6-8 Ekim günlerinde Gökçesu Maden İşçileri Ankara'ya üç günlük bir yürüyüş yaptılar. Enerji Bakanlığı birimlerinin sözleşmenin ihlaline karşı ilgisizliğini kaldırmak için. Bu çabalar sonucunda geç de olsa mekanizmalar çalışmaya başladı. Bakanlık girişimlere başladı. Şimdi ocak üretim öncesi hazırlık ve tahkimat işlemlerini yürütüyor. Ocaklar açılmak üzeredir. Ancak işveren bu defa da ücretsiz izine çıkardığı işçilerin yerine dışarıdan yeni işçiler almak üzerine planlar yapmaktadır. Yasal olarak önce izindeki işçilerin işe başlatılması, sonra gerekiyor ise yeni işçilerin alınması mümkündür. Ama işveren "ben tersini uygulayacağım, siz mahkemeye giderseniz, aylarca-yıllarca daha beklersiniz. Sendikadan ayrılın ve eski alacaklar için feragat imzası verin" politikasında ısrarlıdır. Ancak işçiler bu kadar sıkıntı çektikten sonra, işverenin yeni zorbalıklarına ve yasa dışı teklifine boyun eğmemek kararlılığındadır.

İşveren, planını işçilerin parasızlığa dayanamayacağı ve yoksulluk nedeniyle bu işten vazgeçeceği üzerine kurmuş. On bir aylık sürede işçilerin parasızlıktan bunalması için her şey yapıldı. O kadar ki işçilere veresiye veren bakkalları, ev sahiplerini de çeşitli biçimlerde baskı altına alındı. Bunlara ek olarak sabotaj, terör vb. asılsız iddialarla sık sık işçileri şikayet ederek, olur olmaz saatlerde ifade vermeleri, mahkeme kapılarında sürünerek, yılmaları ve korkmaları için yoğun bir çaba sarf edildi.

İşverenin bu zorba uygulamasının ünü ülke sınırlarını aşmış, İsveç, Danimarka, Finlandiya, Almanya, Arjantin basınında haber konusu olmuş, buralardan

dayanışma mesajları ve gösterileri gelmeye başlamıştır.

1990 yılındaki Zonguldak Maden işçilerinin büyük direniş ve yürüyüşleri sırasında, dayanışma olarak iki yevmiyelerini Zonguldak'a gönderen Mengen-Gökçesu madencilerine şimdi Zonguldak'lı kömür işçileri değil dayanışma bir selam bile göndermeyi akıllarına getirmiyor.

Yasalara güvenerek sendikalaşan ve yasal haklarının uygulanmasını isteyen kömür işçilerinin kömürü, ekmeği yok. Beslenme eksikliği ve kötü koşullar sonucu hastalıklar işçileri tehdit etmektedir.

İşine uygun bir ücret, normal çalışma koşulları, sigortalarının yatırılması, iş kazaları ve meslek hastalıklarına karşı asgari önlemlerin alınmasını isteyen işçiler, bu haklı talepleri karşısında hemen dışlanmakta, işten atılmaktadır. Tek başına başarı sağlayamayan işçiler sendikalaşma yoluyla haklarını aramaya kalkınca işverenin cevabı daha da sert olmaktadır. İşverenlerin verdiği mesaj şudur: "Yasa tanımam, haklarınızı vermem, hele de sendikalaşmanıza hiç müsaade etmem. Yasal haklarınızı almanızın hiçbir yolu yoktur. İsrar ederseniz işinizden de olursunuz, daha da kötü duruma düşersiniz. Böyle çalışmaya ve yaşamaya mecbursunuz. Çaresizsiniz".

Yürürlükteki 12 Eylül kalıntısı yasalar örgütlü toplum yaratmanın önündeki en büyük engeldir. Ayrıca kamu mekanizmaları da en az işverenler kadar duyar-sız ve acımasızdır. Sigorta primlerinin yatırılması, haftalık ve senelik izinler, iş kazalarının önlenmesi ve iş kazalarından sonraki işveren yükümlülükleri gibi konularda ise var olan yasal normların uygulanmasını izlemek ve sağlamak görevindeki kamu mercileri bu alandaki ihlalleri görmezden gelme eğilimindedir. Mağdurların başvurularını da ya savsaklamakta ya da yok saymaktadır.

Emekçilerin arayışı, değişim istemleri, çaresizliklerin, yetersizliklerin, denetimsizliklerin dayandığı mekanizmaların duvarlarını aşamamaktadır. Gökçesu Maden işçilerinin serüveni bunun en tipik örneğidir. Demokrasi güçleri, örgütlerimiz bu mekanizmaları açacak ve değiştirecek bir büyük gücü ve dayanışmayı birlikte yaratmaya soyunmalıdır. Aksi halde geniş toplum kesimleri çaresizlikten, umutsuzluktan dolayı yanlış kanallara yönelmekte ve gösterilen bütün olumlu çabalar sonuçsuz kalmaktadır. ●